

ՀԱՅ ԳԵՐԵՂԵԹ

ՀԱՅԿԱՅԻՆ 200

ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԻՐԹԵՄ

ԻՐԻՆՃԻ ՍԷՆԵ

19 ՓԵՏՐՎԱՐ 1872

Ի ՍԴԱՆԻ ԵՒ Ի ՎԱՂԱՄԵՌՈՒԿ ՄԱՀ ԱԶՆՈՒԱԶԱՐՄ ԵՒ ԲԱՐՆ
ՊԱՇՏՈՒՀԻ ՏԻԿՆՈՋ ՎԵՐՈՆԵԱՅ ՄԱՐԿԵԱՆ

Նթէ առից երգել յանկարծ ըզմահ յաստեաց Նազեւելոյն
Բաւե՛ն տիեզերք տանել արգեօք զուղիս արտասուաց որ հեղուն,
Թէ լըռեցից ես ի դովեստ անուան փառաց անմահին
Զորք և անձաւք ՚ի սուր բարբառ ո՛չ գոչեցեն վասրն իմ:

Հա՛պա աղէ՛ հնչեա քընարդ ՚ի ձայն տխուր քերթողին
Քեզ տիեզերք գաշնակեցեն ՚ի լաց և յողբ քոյդ բաղդին,
Ահա՛ մարմին բամբռանն անմահ տոտ ՚ի դադաղ Վերոնեայ
Նուրջ բոլորեալ որդիք եղբայրք յարտօսք ՚ի սուգ աներկբայ:

Ահնացդ արիին ափռեալ յերկիր զյետին նըշոյլ փախտական
Ծագի յանկարծ ո՛հ ՚ի վերինն անդ դըրախտին յեղեմեան
Եւ զըւարթնոց հոյք լուսերամբ ՚ի տեա լուսոյդ յար ՚ի խնդ,
Բարեբանեալ օրհնեն ըզճէր ՚ի գեղահրաշ դայլայլիկ:

Իբրու զշուշան վայրենիցիկ 'ի շունչ մահուն 'ի տապաստ
Բազմաբուրեանն անդ Անմահին փոխեալ յանկարծ 'ի դարաստ,
Ո՛հ թէ զօրե՛ն այսուհետեւ շիթք դառնորակ մահացուն
Յօղե՛լ աչաց 'ի քոյդ աճումն առ աղբերօք Անմահին :

Ճգրիտ պատկեր անաղտ բարուց 'ի դասս համեստ կուսանաց
'ի նոյն շաւիղ ամուսնութեան հանդիսացեալ մարց բազմաց,
Կին ժրաջան, ըզդօն, ուշիմ, 'ի Յոյս, 'ի Սէր, 'ւ 'ի Հաւատ
Կրկնեն տիեզերք զայս իմ տողեր, գրոշմեալ սրտիս 'ի տախտակ :

'ի գիշերին յորում 'ի ձորձա պճնեալ ծանունս 'ւ 'ի գոհար
Պանծայիր դու ո՛հ 'ի տիկնայս 'ի դահլիճս անդ վառ 'ի վառ,
'ի հարսանիսն որդւոյդ ըզքեզ, տեսի 'ի տես անմուռաց
Ներհիցե՛ս դու . է՛հ 'ի պատանս . . . աւա՛ղ . . . աչօք կիսաբաց :

Ջեռն 'ի ձեռին պար բոլորեալ 'ի հունչ նուագացն 'ի դաշնակ
'ի կայթս ոտից մինչ պարէին մտերիմք որդիք և եղբայրք,
Այսօր ահա շուրջ բոլորեալ 'ի ձայն 'ւ 'ի կոծ սիրտ 'ի յահ
Ջունայնութեան ողբան զպատկերդ 'ի սեւաթոյրն 'ի դադաղ :

Ճրագունք լուցեալք 'ի գիշերին մինչ Սէր 'ի Նոր վառէին
Թ՛ երազէ՛ր ոք ո՛հ առ մահճաւդ լինել Պաշտօն քեզ յետին,
Եւ զբաղցրալիցն ըզմեր բաժակնդ երկար կեանս մինչ արբէաք
Ո՛ գիտէր ո՛ թէ զթոյն մահուանդ մեզ արբուցին անդուծ բաղտք :

Լացէ՛ք ըզմահ որք և աղքատք, այսպիսոյ Մօ՛ր միայնոյ
Որ 'ի գաղտնիս 'ի ձերնըպաստ դիմէր շարժեալ 'ի զրթոյ,
Լացէ՛ք թրչնիկք և դուք ըզնայ ընդ ձոր, ընդ բլուր և ընդ դաշտ
Որ ըզձե՛րինն անգամ յիշէր ճարեւ զլամբիկ սիրտ 'ի խանդ :

Լացէ՛ք ըզմահ տխրակարկաջ գետք և առուակք Վերոնեայ
Յօղեցէ՛ք միշտ և դուք երկինք, որ ընդ շիրմաւս ծածկեալ կայ,
Մի՛ ևս 'ի լոյս փայլեսցեն ո՛հ գեղածիծաղ աստղատունք
Եւ մի՛ յանտառսն և 'ի հովիտ կանաչացին սաղարթունք :

Հարուած անբոյժ խոցեաց ըզսիրտ Պօղոս Պէյի Մարըլեան
'ի քառասուն և երկամեայ զքեզ վաղ եգեալ 'ի դամբան,
Ա՛հ չիջուսցե՛ն արդեօք ո՛վ Հայր ըզհուր սրտիդ արտասուք,
Օննիկ պէյին, մինչ 'ի ձայնել, լուեն նրմա Մօր շրթունք :

Ահա ձօնեալ դու Հարսն 'ի մէնջ, անդ անմահիցն 'ի խորան
Գեղապըսակ պճնեալ վարդիւք, 'ի դեղ վառիս հրաշազան,
Արդ լուռ լիցուք, ունկն 'ի խոնարհ 'ի ձայն քաղցրիկ նըւագաց
Որ ընդ առաջ ելեալ Հարսին, հնչեն մատունք կուսանաց :

ԳԵՈՐԳ ՍՍՄԱՆՃԵՍՆ

Նրգեալ 'ի Պէյիւքտէրէ . 12 Փետրուար . Յամին . 1872 .

Տ Ա Խ Ի Լ Ի Յ Է

— Բուժ քիմիստիկէ եւնիտէն ուղղաշմագ մէմուլինտէ պուլունան Պուլկար մէճիւ աղալարն պաղըսընա Լօֆչա բիսգոպոսու Մ. Հիւլարիօն Էկզարգ ինթիխապ օլունմասը խօշ կէօրիւնմէտի : Վէ մէսմուլթա նաղարէն Պապը Ալի թարաֆընտան աւախի, բանադրեալ պիր բիսգոպոսու Էկզարգ ինթիխապ էթմէլէրի, Բուժ Բաթրիքիսանէսի իլէ օլան միւլնասէպաթըն պիր դաթ տահա միւլնաթիւլթէ տիւլար օլմաղա վէսիլէ օլաճաղընը Մէճիւսի մէգըիւրէ պէյան օլունտուդտա, Մօնս. Հէլարիօնուն ինթիխապը կէրի պրաղարադ եւնիտէն գուրա չէքիլմէյէ գարար վէրիլիպ էքսէրիլէթը արա իլէ Վիտին բիսգոպոսը Էկզարգ ինթիխապ օլունտը, Վէ պա մապաթա մէճիւս թարաֆընտան էվիլէլի կիւն Պապը Ալիյէ արղ օլունուպ, պա թէլէկրաֆ մուլայիլէյ բիսգոպոսա տախի իխպար դըլընոր :

— Բուժ բաթրիլի տախի սալը կիւնիւ Պապը Ալիյէ իրսալ էյլէտիլի թաղըրի իլէ, Պուլկարարա վէրիլէն իմթիաղաթա գարըն բրօթէսթօ էթմիլ տիր :

— Սալը կիւնիւ Ֆէնէրտէ եկեղեցական վէ աշխարհական զէվաթլէ սէքսէն ալթը աղատէն միւրէքքէպ պիր մէճիւս ագա օլունտու :

Պուլկար մէսէլէսինէ տայիր խայրճա միւղաքէրաթտէն սօնրա, Նէօլօղօս զաղէթանըն գալիլինճէ Տէրգօն Բիսգոպոսուն տէրմէյան էթտիլի շու աթիտէքի գարար, ճիւմլէ թարաֆընտան գապուլ օլունտու :

1. — Բաթրիքիսանէ թարաֆընտան իէսմէն Պուլկարարըն Էկզարգ ինթիխապ էթմէլէրի մալիւլ օլունտա, քիլիսէ գանունլարընա մուղալիւր պէօյլէ պիր ինթիխապը թանըմայաճաղընը Պուլկարարա պէյան օլունմասը իչուն Պապը Ալիյէ բիճա օլունտուն :

2. — Բաթրիքիսանէ իսէ, Պուլկար միլլէթինին թալէպ էյլէտիլի հուգուգու չէրիսընը իսղաէտէր, ֆաղաթ պէօյիւք քիլիսէյէ (Բուժ քիմիստի տէմէք իսթէր) միւրաճաթ պիրլէ, գանունա մուղայիր հարաքեթաթտան կէրի տուրուպ, մուլալիֆ օլան

ղաթլարը տախի բէտտ էթմէլի տիրլէր :

Մէճիւսի մէղըիւր թարաֆընտան վէրիլէն իչպու գարար Բաթրիք հաղրէթլէրի Պապը Ալիյէ պաթագրիւր արղ էտէճէք տիր :

— Սալը կիւն, Պապը Չապթիյէ էսկի թիճարէթիսանէյէ նոգլ օլունմուշ տուր :

— Պէօյիւք առատա պիր էճղաճը քէնտի քէնտինի զէհիլլէմիլ տիր : Մէսմուլթա նաղարէն փէնչէյի ալաղայէ կիրիֆթար վէ մաշուքէսինէ նայիլ օլմաղա իւմիտլար օլաճաղընտան պու հարաքէթէ գըյամ էթմիլ տիր :

— Մագըրքէօյ պարուլթիսանէսինէ մէրպուլթ օլուպ տէրունինտէ երմի օգգա մըգտարը պարուլթ պուլունան պիր ուֆաղ ֆապրիդա, էվիլէլի կիւն էօյլէնտէն սօնրա բաթլայըպ պէր հալա օլմուշ տուր : Իչպու գաղատէն պիր չիֆթճի էօլմիւլ, վէ տիկէր իւչիւ տախի աղընա եարալանմըլլար տըր :

— Գըրըմ մուհարէպէսի հէնկեամընտա միւհթէրէք օլան Տալուտ փաշա գըլլասընըն ինչաաթըրիթամ պուլուպ, տէվլէթլու Սէրասքէր փաշա հաղրէթլէրի պու միւնասիւպէթլէ Տէվլէթլունէ ճապէթլու Շահաղատէյի ճիւլանպաթ Եուսուֆ Իզլէթտին էֆէնտի հաղրէթլէրի հաղըր պուլունտուգլարը հալտէ մէմուրինըղալթանէ կէլէճէք սալը կիւնիւ պիր զիյաֆէթ քէչիտէ էտէճէք տիր :

— Չարչէնպի հիւնիւ, Արնափուտըղա թայեին օլունտան ապաքիր Ստանպուլտան եօլա չըգտը : Գարաառաղտան կէլէն սօն խապէրլէր խօշնուտ օլաճագ տէրէճէտէ տէյիլ տիրլէր :

— Տիւն աղշամ Պէյօղլունտա Մ. Խրիսթաքի էֆէնտի Չօղրաֆօս վէ Մ. Ժօրթ Չարիֆի հաղրէթլէրի հիւմայէսի թահթընտա, հալըլաթը միւհթաճինէ այիտ օլարագ Բուժ թէաթրօսունտա պէօյիւք պիր պալօ վէրիլմիլ տիր :

Տօղրուսու զէնկինլէրիմիլ զէվու սէֆա արաւընաա միւհթաճ ուֆագըրլըն ճէֆասընը տէր խաթըր էտէրէք, պէօյլէ էյլիքլէրտէ պուլունմալարը մէտհ ու սէնայէ շայան տըր :

— Բէնչէնպի հաղարընա եագըն, պիր Օսմանլը խանէսինտէ ախղուլթատան չէքիլմիլ պիր էսկի գասապ իսքեան էտէր իտի : Խանէսինտէ կիրէն չըգանլար քէնտիսի կիպի քէօթիւ ալաղ սահիպի քիմսէլէր իտիլէր : Գօնշուլարը չէնու կիւնտէն պէրու մէրգուճուն եիւղիւնիւ կէօրմէտիքլէրի ճիհէթլէ զապթիլէյէ խապէր վէրիլիպ, փաղար էրթէսի կիւն մէղըիւր խանէարաշորըրլարգտա, եէտի եէրինտէն եարալը օլարագ եաթաղըն իւղէրինտէ էօլմիւլ պուլունտար : մէրգուճուն ագճէ էտէր նէսի վար իտի իսէչալընմըլ օլորընտան, քէնտիսի իլէ իւնսիլէթի օլան քիմսէլէր տէրտէսթ էտիլմիլ տիր :

— Նէնի չէհիրտէ գահվէնին պիրիսինտէ կէճէլէրի մէճանէն եաթան պիր տիլէնճի, տամատան էօլմիւլ տիր :

— Չէնու կիւն աղտէմ պիր Իթալիան, քէնտի հէմչէհիլէրին պիրիսինտէն Գալաթաա էօլտիւրիւլմիւլ տիր : Գաթիլ սիվիլմիլ իսէտէ, առատա վալիտէսինին խանէսինտէ էլէ կէչիլիլմիլ տիր :

— Փար տիւ Պօսթօր զաղէթապը Պուլկարար հաղընտա Պապը Ալիյէ գարըն մուղայիրի նիղամ չէտիտ պահսլար նէշը էթտիլի իչիւն, իւչ այ միւտաթլէ թաթիլ օլմուշ տուր :

Ալլահ ճիւմլէմիլի թարիգը իթիտալտէն շաշըրմասըն, զիրա պէօլլէ տար վագըթտա թէքրարէն պարալթընա կիրմէք գօլայ չէյ տէյիլ տիր :

— Սալը կիւնքի նիւսիսէմիլտէ « տիւնեաա սաատէթ, ախրէթտէ ճէննէթ զէնկինին տիր » սէրնամէսի իլէ նէշը էթտիլիմիլ պէնտէ գարըն օլմագ էֆքեարը իլէ, տօսթլարըմըլտան պիրի թարաֆընտան պիր մէքթուպ ախպ էթմիլ իսէք տէ, պուկիւնիւք զաղէթամըղըն միւսաաաթէսի օլմաաղընաան կէլէճէք նիւսիսէմիլտէ միւթաալամըլ իլէ պէրապէր տէրճ էտէճէյիմիլ խապէր վէրիւրիլ :

Թ Է Լ Է Կ Բ Ա Ֆ Ի Յ Է

Վիեննա 27 շուկաթ :

Գրէտի Ավսթրո-Օթոման պան-
դաւնըն գանուշարը հիւքիւմէթ
թարափընտան գապուլ օլունտու :

Բօմա 27 քէզա :

Իթալիո-Օրիանթալ պանդաւր
Միլան շէհրինտէ 50 միլիօն ֆրանք
սէրմայէ իլէ թէէսիս օլունտու :
Մէզքիւր պանդանըն պաշլըճախա-
րէ մէրքէլէրի Ստանպուլիլէ Իսկէն-
տէրիլէտէ օլաճագ տըր :

Բօմա 27 քէզա :

Ֆրանսանըն Էէնի նաապ էյլէ-
տիլի էլլի, Էազընտա շէհրիմիլդաէ
պէքլէնիլմէքտէ տիր :

Անվէրս, քէզա :

Գօնթ Շամպորուն ալէհինտէ
Իպրազ օլունան իսուսումէթ նշանէ-
լէրի, կիւն պէ կիւն շիտաէթ քէսպ
էյլէտիլինտէն, մուսայիլէյհ շէհրի
թէրք էթմէյէ մէճպուր օլարագ
Հօլանտայա կիթաի :

Վերսայլ 27. քէզա

Սէնաիլէ տայիր Ֆրանգօ-Բուս
նամընտա պիր շիրքէթ թէշքիլ օ-
լունտու :

Բումէլի շըմէն տը ֆէր հիստէլէրի
174, 23

Նիւեօրդ 26 քէզա :

Բօր-Բիօտա Տիազ վէֆաթ էթ-
տի :

Բարիս 27 քէզա :

Մէքեաթիպը Իպթիսայիլէնին
գանուշարընըն թէֆթիշ էթմէյէ
մէմուր օլան գիմիսիօն թալիմ ու
թէրպիլէյի մէճպուրի էտէն գանու-
նու րէտա իլլէտի :

Վիեննա 28 քէզա :

Լէհիլէրէ հիւքիւմէթ թարա-
փընտան վէրիլէճէք իմթիսազլարըն
Իւզլէրինէ Բալիսշթաթտա խայլը միւ.
ճառէլէ ճէրեան իթաիլտէն սօնրա
գապուլ օլունտու :

Բարիշ 28. քէզա

Ֆրանսա թօիրազընըն իթիլիաւը
հագըրնտա լազըմ կէլէն թէտապի-
րին պիրան էվլէլ իճրաւընա պադ-
մադ իշիւն պիր գօմիսիօնու մախսուս
թայիին օլմաւընա տայիր, ազալարտան
պիրինին իրայէ իլլէտիլի թէքլիֆի
միլլէթ Մէճիսի, հիւքիւմէթլէ
պիլ իթթիֆադ րէտա էյլէտի, Տա-

Խիլիյէ նազըրը իսուսումը մէզքիւ-
րիւն իճրաւըն իշիւն էն էմիլիլէթ շայան
թարիգ, Էէնիտէն պիր իպթիպրազ
էթմէք տիր տէտի : Մ. Վիգթօր
Լըֆրան, մուգարէր վազըթտան
էվլէլ մէպալիլը մալիւմէի թէտիլի
օլունտուղու հալտէ, սէնէվի Էիւլտէ
պէշ սգօնթօսու թէնզիլ օլունաճա-
ղը, Բրուսիա թարափընտան ֆրանսա
հիւքիւմէթինէ թէպիլիլ օլմուշ օլ-
տուղունու պէյան իլլէտի :

Պրուքսէլ 28. քէզա

Տիւնքի կիւն Գօնթ տը Շամ-
պօր Հօլանտաա Տօրտըշ շէհրինէ
մուվաթէլէթ իլլէտի, մուվազգաթէն
օրատա իսքեան իտէճէք տիր :

Վաշինկթօն 29 քէզա :

Հիւքիւմէթ, Ինկիլիթէրա վէ
Ամէրիգա թարափընտան ճէնէվրա-
տաքի հաքիմլէրինին գարարլարընը
գապուլ էթմէլէրի իշուն ըրար
էթմէքտէ տիր :

ՍՈՒՍԼ ՃԷՎԱՊ

(198 ԲՅ ԼՆՆԵՐԻՆ ԿԷԼԷ)

Ս. Աըրըգ համալլարը կէօր-
տիլիւնաէ իսթըրա նէ կէլիր :

Ճ. Ենրիքովուն իւզիւմ սալ-
զըմը :

Ս. Տիւնեա նէ տիր :

Ճ. Պէօյիւք Ալլահըն ուֆադ
պիւ իշի :

Ս. Ֆազըլ քիմ տիր :

Ճ. Սէվապը իսթաւընը էօր-
թէն տիր :

Ս. Տիւնեաա քէնտի ֆէրիլէ-
սինի իճրա էտէն քիմ տիր :

Ճ. Ինսանտան զայըն հէր մախ-
լուգ :

Ս. Թէհլիքէլի էօմիլլէ Էաշայան
քիմ տիր :

Ճ. Ճանպազ իլէ գուլմարպազ :

Ս. Հէմ թաթլը, հէմ աճը
ազան շէշմէ նէրէտէ տիր :

Ճ. Մէյիսանէլէրտէ, պիր տէ
շէշէք պազարընտա :

Ս. Ազաճլարտա, մազըրը հաճ-
կըսը տըր :

Ճ. Սէրլի, օնուն իշիւն գըսըր
գալմըշ տըր :

Ս. Մազըրըլուգ նէ տիր :

Ճ. Թօքրազտան հաւըլ օլան
մայէսինի ինքեար էթմէք :

Մալաթի 28 քէզա :

Ի Լ Ա Ն Ա Թ

ՂԱԶԷԹԱՄԸԶԸՆ ՖԻՐՈՒԹ ՕԼՈՒ
ՆԱՆ ՄԱՀԱԼԼԵՐԻ

ՊԷՅ ՕՂԼՈՒ

— Թագսիմտէ Ֆրանսըզ խաա-
թախանէսի ազարընտա քեալին
թիւթիւնճիւ տիւքեանընտա :

— Նաուլթէաարօսունուն զար-
շըսընտա Գաբտաննան Յովհաննէս
աղանըն թիւթիւնճիւ տիւքեանընտա :

— Ազա ճամպինաէ Ղուկաա
աղանըն պարագաւընտա :

— Ֆիլէմէնկ սարայըն գարշը,
սընտա թիւթիւնճիւ Պէտրոս աղանըն
տիւքեանընտա :

— Ղալթատա քէօփրիւ պա-
շընտա զազէթա սաթանլարտա :

— Ստանպուրտա քէօփրիւ պա-
շընտաքի պարագաւտա :

— Պէօյիւք-Տէրէ փիաղսարնտա
թօհաֆճը Անտոն աղանըն տիւքեա-
նընտա :

— Օրթա-քէօյաէ շէհր Բօս-
թաւը շիւպէսինտէ :

— Սամաթիատա իսկէլէ պա-
շընտա զազէթա սաթըճըրնտա :

— Գատը-քէօյաէ իսկէլէ ճառ-
տէսինտէ նօ. 20 ֆէսճի տիւքեա-
նընտա :

Մագաթթարեան Ակօր էֆէն-
տի Թիւրքէ վէ Ֆրանսըզճա թէր-
ճիւմէ, վէ տէվայիլը րէսմիլէյէ
թագտիմ օլունաճագ պիլ ճիւմէ
մէքեաթիպաթ վէ էվրազը սայիրէ
վէ իքի լիսանտան տալի գօփիա
գալէմէ ալմաքիլին, պու տէֆա Ղու-
լթատա քիւրլքճիլէր իշինտէ Շէ-
քէրճի խանընտա Տիւմէթօլու օտայը
քիւշաա իթմիշ օլունաղունտան, պու
մէալտէ թաշիրթաթ Էազըրըմադ իս-
թէյէն զէվաթ, մահալը մէզպուրէ
միւրաճաաթ իլլէմէլէրի :

ՕՆՏՕ ՖԻՅՈՒԹԼԱՐԸ

ՂԱԼԱԹԱ ՊՐՈՍԱՍԱԸ

Բէրշէ-Կէ		
Սադաի ֆեարուար	17	53 56
Ազաւմ		54 01
Ճումտա		
Սադաի	18	54 02
Ազաւմ		54 12

ՍԱՀԻՊԻ ԻՄԹԻՅԱԸ ՎԷ ՄԷՍՈՒԼ ԴԱԶԷԹԱ
ԻՒԲՈՒԹԼԻ ԷՔՈՒՐՃԻԱՆ

ՂԱԼԱԹԱ

Նօ. 19 ԷՐՄԷՆԻ ԳԻԼԻՍԱՍԱԸ ՍՕԳԱՂԸ
ԽԱՆԸ ԲԷՊԻՐ